

Kasvun ja oppimisen lautakunta 24.09.2025

Lausunto valtuustoaloitteeseen toisen asteen yrittäjyyskasvatuksen ohjelmasta

Valmistelijat / lisätiedot:
Tuulosniemi Susan

etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Kasvun ja oppimisen toimialajohtaja Narvo-Akkola Merja

Kasvun ja oppimisen lautakunta antaa selostusosan mukaisen lausunnon Marika Räfin ja 30 muun kaupunginvaltuutetun 28.4.2025 jättämään valtuustoaloitteeseen toisen asteen yrittäjyyskasvatuksen ohjelmaksi.

Käsittely

Päätös

Selostus

Marika Räf ja 30 muuta valtuutettua jättivät 28.4.2025 valtuustoaloitteen, jossa edellytetään esitystä toisen asteen yrittäjyyskasvatusohjelmasta. Aloitteessa todetaan, että tulevien yrittäjien valmentaminen on aloittava jo nuorena, mutta suurella osalla nuorista ei ole lainkaan kosketuspintaa yrittäjyyteen. Tästä syystä on tärkeää, että viimeistään toisella asteella nuorille tarjotaan riittävät tiedolliset ja taidolliset valmiudet yrittäjyyteen. Yrittäjyyskasvatuksella myös tuetaan nuorten yrittäjäidentiteetin kehittymistä ja annetaan heille valmiuksia toimia tulevaisuuden työmarkkinoilla. Suomen kansainvälisen kilpailukyvyn näkökulmasta yrittäjyyden opetukseen kannattaa panostaa. Työelämä on murroksessa ja yhä useamman nuoren tulevaisuudessa yrittäjyys tulee olemaan keino työllistää itsensä.

Aloitteen mukaan oppiaineisiin integroitu yrittäjyyskasvatus ei korvaa yrittäjyyden opetusta, joka painottaa käytännön oppimista ja opiskelijoiden osallistumista. Tavoitteena tulee kannustaa nuoria kehittämään yrittäjyystaitoja, yrittäjämäistä ajattelua ja toimintatapaa. Se antaa valmiuksia työelämää varten huolimatta siitä, tuleeko nuoresta tulevaisuudessa lopulta yrittäjä vai ei.

Taustaa:

Voimassa olevan kansallisen opetussuunnitelman perusteiden mukaan nuorten lukiokoulutuksessa opiskelijalla tulee olla mahdollisuus kehittää jatko-opintovalmiuksiaan, kansainvälistä osaamista sekä työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan (lukiolaki 714/2018, 13 §).

Yrittäjyystaidot ovat monipuolinen kokonaisuus, joka kattaa sekä konkreettisia osaamisalueita että ajattelutapoja. Ne liittyvät laajemmin kykyyn toimia aloitteellisesti, ratkaista ongelmia ja luoda arvoa erilaisissa ympäristöissä – olipa kyseessä työelämä, opiskelu tai yhteiskunnallinen toiminta.

Yrittäjyysosaaminen ja -taidot sekä yrittäjämäinen ajattelu ja -toimintatavat nousevat esiin useassa eri kohdassa lukio-opintoja. Nämä ovat kirjattuna niin valtakunnalliseen kuin Espoon paikalliseen opetussuunnitelmaan, eri oppiaineisiin integroituna ja laaja-alaisena osaamisena. Opiskelijoiden kiinnostusta on luonnollista viedä näissä kohdin eteenpäin yrittäjyyden pariin. Kooste Espoon kaupungin suomenkielisen lukiokoulutuksen opetussuunnitelmaan kirjatusta opintojaksoista, joista löytyy yhteys yrittäjyyteen, on lisätty oheismateriaaleihin.

Lukio linjaa lukiokohtaisessa opetussuunnitelmassa yhteistyöstään työelämän, kuten yritysmaailman sekä julkisen ja kolmannen sektorin edustajien kanssa.

Korkeakouluyhteistyö, työelämäyhteistyö ja kansainvälisyysyhteistyö sekä talousosaaminen voivat toimia yrittäjyyden ponnahduslautana. Luontevia yhtymäpintoja löytyy niin matematiikan, yhteiskuntaopin kuin ohjelmoinnin, robotiikan, luonnontieteiden, kielten, liikunnan ja taiteiden parista.

Jokaisella opiskelijalla lukiossa tulee ainakin mukaan olla mahdollisuus tutustua ja kehittää työelämä- ja yrittäjyysosaamistaan ja näin toimimme myös Espoossa. Opetussuunnitelmaan on kirjattu, että oppimiseen tarjotaan tilaisuuksia myös autenttisissa työympäristöissä, kuten yrityksissä, muissa työelämän organisaatioissa tai omassa harjoitusyrityksessä.

Opiskelutahti on lukiossa erittäin tiivis ja määräajassa valmistuminen vaatii hyvinkin täysiä lukujärjestyksiä ja pitkiä päiviä. Ylioppilaskirjoituksiin valmistautuminen ohjaa vahvasti opintojen suuntaa ja valinnaisia opintoja. Tunnistamme myös haasteen siitä, että yrittäjyyskasvatus on tyypillisesti ollut usein vain muutamien asiasta innostuneiden opettajien varassa.

Tiukentuneen taloustilanteen vuoksi on lukiokoulutuksesta jouduttu karsimaan paljon valinnanvaraisuutta. Olemme pohtineet tästä huolimatta mahdollisuuksia tarjota laadukasta ja antoisaa yrittäjyyskasvatusta sitä haluaville lukiolaisillemme ja luoda innostuksen siemeniä heille, joille yrittäjyys ei ole vielä tuttua.

Toiselle asteelle ei ole mielekästä Espoossa laatia yhteistä ohjelmaa, sillä ammatillisen ja lukiokoulutuksen luonne, toteuttamistapa ja tuntirakenne poikkeavat niin suuresti toisistaan. On kuitenkin tärkeää löytää yhteistyön muotoja eri toimijoiden välillä ja tarjota yrittäjyyskasvatusta nuorelle verkostomaisesti eri elämänvaiheissa mielekkäällä ja innostavalla tavalla. Nyt laadittavalla yrittäjyys- ja talouskasvatusohjelmalla pyritään ennen kaikkea saavutettavuuteen sekä yhdenvertaisuuteen.

Valtuustoaloitteessa esitetään nuorten yrittäjyyskasvatuksen nostamista Yritysten ja yrittäjyyden Espoo -kehitysohjelman yhdeksi painopisteeksi. Kehitysohjelman hyötytavoitteet valmistellaan syksyn aikana, ja valtuusto päättää niistä alkuvuodesta 2026. Valtuustoaloitteessa tehty ehdotus viedään tiedoksi ohjelman ohjausryhmälle tavoitteiden valmistelun käynnistyessä.

Lukioissa toteutetaan tällä hetkellä yrittäjyys- ja talouskasvatusta seuraavasti:

-Vuosi yrittäjän Intro (NYT).

-Vuosi yrittäjänä (NYT).

-Sijoittajakoulu (NYT).

Oheismateriaaleissa kooste NYT:n toiselle asteelle tarkoitettua opetusmateriaaleista.

-Laurea-ammattikorkeakoulussa jo useana vuotena toteutettu erittäin suosittu kahvilatyön opintojakso (2 op) on erinomainen esimerkki onnistuneesta korkeakouluyhteistyöstä. Siinä opiskelijat saavat konkreettista kokemusta useista yrittäjyyteen liittyvistä taidoista, kuten kahvilatyön perusteista, kahvilatuotteiden tuotetietodesta, myynnistä ja markkinoinnista, kahvilatuotteiden suunnittelusta, kahvilakonseptin suunnittelusta ja asiakaspalvelusta. Opintojakso tarjotaan lukiolaisille sekä syksyisin että keväisin ja sinne mahtuu vuosittain jopa 50 lukiolaista.

-Lukioissa hyväksiluetaan 4H-yrittäjyysohjelman suorituksia. Toisen asteen koulutus ja nuorisopalvelut ovat samaa tulosyksikköä. Nuorisopalvelut järjestävät yhteistyössä 4H-yhdityksen kanssa maksuttomia 4H-yrityskoulutuksia, joita markkinoidaan myös Espoon lukiolaisille (mm. Instagram-tilillä). Koulutukset ovat ensisijaisesti 18–25-vuotiaalle espoolaisille nuorille. Koulutuksen jälkeen nuori voi perustaa oman yrityksen ja saada 300 € yrityssetelin. Seuraava koulutus alkaa 30.9.2025.

-Lukioissa kannustetaan lukion ulkopuolisten yrittäjyys- ja talouskasvatuksen opintoihin (mm. korkeakouluissa) ja ne hyväksiluetaan osaksi opintoja. Myös työkokemuksesta voi saada opintopisteitä.

-Lukioiden oma toiminta, esim. kummiyritykset, kerho-/klubitoiminta.

Keskeisimmät toteutukset ja yhteistyötahot

Nuorten yrittäjyys ja talous NYT

-Sijoittajakoulu - opiskele sijoittamista ja osakesäästämistä

-Innovaatioleiri, joka on osa Vuori Yrittäjänä -kokonaisuutta, mutta hyödynnettävissä myös erikseen.

-Vuosi yrittäjänä sekä kevyempi toteutus Vuosi yrittäjänä Intro.

Vuosi yrittäjänä -ohjelma on nimetty Opetus- ja kulttuuriministeriön Yrittäjyyslinjauksissa (2017) yhdeksi keinoksi toteuttaa uusien opetussuunnitelmien mukaista yrittäjyyskasvatusta toisella asteella.

-Yrittäjyysohjelman käyneiden nuorten NYT-lähettiläinen kouluvierailut

<https://nuortennyt.fi/opettajille/lahettilastoiminta/>

-Uskalla yrittää -yrittäjyystapahtumat nuorille:

<https://nuortennyt.fi/uskallayrittaa/>

Yrittäjyystapahtumat mahdollistavat nuorille verkostoitumisen toisten yrittäjähenkisten nuorien kanssa.

-Kansainvälisyydestä kiinnostuneille nuorille on tarjolla Virtual Expo, joka on virtuaalitapahtuma eri maiden Vuosi yrittäjänä -opiskelijoille.

-Duunikoutsi-työelämäsovellus: <https://nuortennyt.fi/palvelu/duunikoutsi/>

-Maailman suurin etäTET: <https://nuortennyt.fi/etatet/>

Pörssisäätiö

-Pörssilähettiläskoulutus

-Rahaviikko-tapahtuma

-Opiskelijoiden Pörssipäivä -tapahtuma

-Pörssikurssi verkossa

-Sijoituskoulu

-Kansainvälinen Rahaviikko

4H-yrityskoulutus

Korkeakouluyhteistyö

Aaltoes (Aalto Entrepreneurship Society)

<https://courses.minnalearn.com/en/courses/startingup/> (Aalto-yliopisto)

<https://talouskurssi.fi/> (Taloustieteen keskus Helsinki GSE)

Opetushallituksen avointen oppimateriaalien kirjaston yrittäjyysmateriaalit lukiokoulutukseen

Avointen oppimateriaalien kirjasto (aoe.fi) (Hakuehto: Yrittäjyys.

Koulutusaste: Lukio). Mm. Bisnekset verkkoon -kurssisisällöt

(Yritystoiminnan suunnittelu, Yrityksessä toimiminen sekä Yrittäjyys ja yrittäjämäinen toiminta).

Toisen asteen yrittäjyys- ja talouskasvatustalutusohjelma lukiokoulutuksessa - Konkreettiset muutokset

-Lukiolinjalle on perustettu n. 5 hengen työryhmä, jonka tehtävänä on mm. edistää työelämä- ja yritysysteistyötä. Näin pystymme kehittämään yrittäjyyttä jatkossakin laajalla asiantuntijuudella. Työryhmä valmistelee lopullisen esityksen yrittäjyys- ja talouskasvatuksesta lukiokoulutuksen johtoryhmälle hyväksyttäväksi lukuvuoden 2025–26 aikana.

-Yrittäjyyskasvatustalutusohjelma kirjataan Espoon lukiokoulutuksen laatukäsikirjaan. Näin teemme ohjelman näkyväksi kaikille lukioille ja opettajille samanarvoisesti.

-Ohjelmassa kokoamme yrittäjyys- ja talouskasvatukseen liittyvän tarjonnan yhteen paikkaan ja kirjoitamme selkeät ohjeet sekä opettajille että opiskelijoille siitä, miten yrittäjyys- ja talouskasvatustalutuksen opintoja voi Espoon lukioissa opiskella.

-Ohjelmassa tulisi tarkastella nuorten yrittäjien polkua Espoossa lukiokoulutuksen osalta yhdessä sidosryhmien kanssa ja pyrkiä luomaan mahdollisuuksia tutustua ja kokeilla yrittäjyyttä nuorten eri elämänvaiheissa.

-Yhteiskuntaopin ja matematiikan opettajia sekä opinto-ohjaajia tiedotetaan yrittäjyys- ja talouskasvatustalutuksen ohjelmasta ja siihen liittyvistä materiaaleista. Kehittäjäopettajilla on tässä keskeinen rooli. Vuoden 2025 loppuun varataan yhteistyötapaaminen aineenopettajien ja NYTin välillä.

-Lukioiden oman ys-ajan hyödyntäminen opettajien koulutuksessa (aineryhmittäin tai koko opettajakunnalle)

-Liitteeseen 1 on kerätty nykyisen opetussuunnitelman valtakunnalliset opintojaksot, joissa käsitellään yrittäjyyttä ja yritysysteistyötä. Tämän pohjalta annetaan ko. oppiaineen opettajille syötteitä ja ehdotuksia siitä, miten opetussuunnitelman sisältöjä ja tavoitteita voidaan syventää tarjolla olevilla yrittäjyys- ja talouskasvatustalutuksilla. Yrittäjyyttä sivuavat opintojaksot toimitivat siten astinlautana opetussuunnitelman ulkopuolisiin lisäopintoihin.

-Opinto-ohjauksen opintojaksoissa (OPO1- ja OPO2) käsitellään yrittäjyyttä. Nyt laatimamme ohjelma esitellään näiden opintojaksojen yhteydessä opiskelijoille. Näin he saavat kattavan koosteen siitä, miten he voivat syventää kiinnostustaan yritys- ja taloustaitoihin ja miten se kerryttää heidän lukio-opintojaan tai auttaa mahdollisesti jatko-opintoihin hakeutumisessa.

-Vaikka kiristynyt taloustilanne on pakottanut vähentämään lukiokohtaista valinnaisuutta, pyritään lukioiden jaetuilla opintotarjottimille tarjoamaan kaikille opiskelijoille yhtäläiset mahdollisuudet osallistua talous- ja yrittäjyyskasvatustalutukseen halutessaan. Tämä vaatii selkeää, kohdennettua ja oikea-aikaista tiedotusta.

-Selvitetään onko budjettia palkata yrittäjyyskasvatustalutukseen kehittäjäopettajaa kevääksi 2026.

- Opetussuunnitelmaan lisätään seuraavan päivityksen yhteydessä yrittäjyyskasvatus seuraavasti: Lukio kuvaa korkeakouluyhteistyön, kansainvälisen yhteistyön ja työelämäyhteistyön sekä yrittäjyyskasvatuksen toteuttamistavat lukion lukuvuosisuunnitelmassa.
- Yhteisen opetustarjonnan koordinointi.
- Viestintä, tiedottaminen ja markkinointi. Miten tieto erilaisista yrittäjyys- ja talousosaamisen syventämisen mahdollisuuksista on kaikille opiskelijoille saavutettavaa ja samanaikaista? Espoon lukioiden Instagram-tilillä on tuotu esiin Vuosi yrittäjänä -ohjelman aluekilpailuja ja finaaleja, joissa Espoon lukiot ovat olleet hienosti edustettuna ja pärjänneet hyvin.
- Yhteistyökumppanit ja -tahot
- Jatkamme ja tiivistämme yhteistyötä Nuorten yrittäjyys ja talous NYTin kanssa asiantuntijaroolissa muun muassa yrittäjyyden ja opetussuunnitelman yhteensovittamisessa, laatukäsikirjan laatimisessa sekä kuulemassa Espoon tarpeita ja toiveita yrittäjyyskasvatuksen kehittämiseksi.
- Selvitetään ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteistyön mahdollisuuksia. Omniassa hyödynnetään aktiivisesti NYTin Vuosi yrittäjänä -ohjelmaa ja tarjotaan pakollisia ja valinnaisia yrittäjyyden opintojaksoja.
- Yhteistyötä Espoon kaupungin Elinkeino-tulosityksikön ja Business Espoo -yrityspalveluverkoston (ml. Espoon yrittäjät, Helsingin seudun kauppakamari) kanssa olisi mahdollista kehittää ja yhdessä miettiä tapoja tukea oppilaitosten yrittäjyyskasvatusta esim. vierailujen ja materiaalin muodossa.
- Korkeakouluyhteistyö, kuten Aalto-yliopisto, Aaltoes ja Laurea ammattikorkeakoulu.
- Etsitään mahdollisuuksia hyödyntää omia opiskelijoita/alumneja, joilla on yrittäjyystaustaa. Nuorille on tärkeää kuulla samaistuttavia yrittäjyystarinoita.

Resurssihaasteiden myötä on tärkeää etsiä uusia tapoja suorittaa opintoja opetussuunnitelman ulkopuolelta, kuten:

1) Kesäkuun alkupuolella pidettävään kesälukioon on suunnitteilla talous- ja yrittäjyystoteutuksia, kuten esimerkiksi NYTin innovaatioleiri ja sijoittamisen alkeet (esim. säästösijoitussuunnitelma) sekä pörssisäätiön koulutuksia.

2) Opetustoiminnan ulkopuolisen kerhotoiminnan hyödyntäminen. Tähän tarjontaan sopisi hyvin esim. NYTin sijoittajakoulu ja Vuosi yrittäjänä -ohjelmat sekä Pörssisäätiön ohjelmat. Kerhoa voisi vetää joko opettaja, oman lukion opiskelija (esim. pörssilähteläs) tai lukion alumni (esim. kauppakorkeakoulun opiskelija). Tästä toiminnasta hyvänä esimerkkinä Otaniemen lukiossa toimiva sijoittajaklubi
<https://www.espoo.fi/fi/muu-koulun-toiminta-otaniemen-lukio#sijoittajaklubi-58651>

3) Opiskelijoille laaditut itsenäisesti suoritettavat opinnot (kuten Pörssisäätiön pörssilähteläsohjelma) tarjoavat hyviä mahdollisuuksia kerryttää osaamista. On tärkeää, että nämä mahdollisuudet tuodaan opiskelijoille näkyväksi.

4) Syksystä 2025 Espoon lukiokoulutuksessa käyttöön otettu aktiivisuusportfolio mahdollistaa nyt uudella tavalla osaamisen näkyväksi tekemisen. Aktiivisuusportfolioon opiskelija kerää opetussuunnitelman ulkopuolista toimintaa, josta voidaan myöntää laajuuden mukaan 1–2 opintopistettä. Aktiivisuusportfolion yksi kymmenestä osa-alueesta on

yrittäjyys ja taloustaidot. Osion ohjeissa esitellään erilaisia yrittäjyys- ja taloustaitojen tapoja, joita opiskelija voi kerryttää lukio-opintojen aikana. Näitä ovat mm. yritysprojektit, startup-ideat, osallistumisen yrittäjyyskursseille tai -kilpailuihin, sijoittamiskoulutus, taloustaitojen kehittäminen tai näihin liittyvät projektit, vierailukokemukset (yrityksiin, Suomen pankkiin jne.), Nuorten yrittäjyys ja talous NYT:n tarjoama koulutus, Pörssilähettiläänä toimiminen tai paikallisten valinnaisten yrittäjyyteen ja taloustaitoihin liittyvien suoritettujen opintojaksojen sisältöjen esittely.

Yhteenveto

Edellä esitettyyn pohjaten toteamme, ettei yhden yhteisen yrittäjyyskasvatusohjelman rakentaminen kaupunkitasoisesti ole tarkoituksenmukaista vaan nuorten yrittäjyyskasvatuksessa kannattaa hyödyntää oppilaitoskohtaisia vahvuuksia ja olemassa olevia yritys- ja työelämä yhteyksiä. Lisäksi oppilaitosten käytössä on laaja kirjo erilaisia valmiita ohjelmia, joita voidaan hyödyntää osana opetusta.

Tietoisuutta erilaisista valmiista ohjelmista tullaan lisäämään toisen asteen oppilaitoksissa (erityisesti lukioissa) ja varmistetaan, että opiskelijalla on mahdollisuus syventää yrittäjyysosaamistaan oppilaitoksesta riippumatta.

Päätöshistoria

Liitteet

Oheismateriaali

- Espoon kaupungin suomenkielisten lukioden opetussuunnitelman viittaukset yrittäjyyteen
- Toiselle asteelle suunnatut Nuoret ja Talous NYT opinnot

Tiedoksi